

Тема: Агресія більшовицької Росії проти УНР. IV Універсал УЦР.

Відносини УЦР та РНК в грудні 1917

р.

3 грудня 1917 р. Раднарком надіслав «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до УЦР» за підписами В. Леніна і Л. Троцького.

Наголошувалося на тому, що в разі невиконання вимог ультиматуму Раднарком вважатиме Центральну Раду в стані відкритої війни проти радянської влади в Росії й Україні.

7 грудня(20 грудня) 1917 р. УЦР відхилила цей ультиматум. Більшовицьке керівництво відразу оголосило стан війни з Центральною Радою.

Перший Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві

4 – 6 грудня (17 – 19 грудня) 1917 р.

Висловлення довіри УЦР, незважаючи на спроби більшовиків проголосити радянську владу в Україні.

Переїзд більшовиків – делегатів з'їзду на чолі з В. Затонським з Києва до Харкова, який був захоплений радянськими військами.

РОКУ У ХАРКОВІ.

Скликаний за ініціативою більшовиків з метою встановлення в Україні влади рад робітничих, солдатських і селянських депутатів; відбувся 11 - 12 (24–25) грудня 1917 в м.Харків.

Затвердив **Центральний виконавчий комітет (ЦВК)** рад України у складі 41 особи

ЦВК сформував перший радянський уряд України – **Народний секретаріат**

Назву новоствореної держави більшовики не змінили – **Українська Народна Республіка**

Народний секретаріат

- Складався з **12 секретарств**, які відали певними галузями державного управління.

Народні секретарства очолювали:

- **С.Бакинський** (міжнаціональні справи), він же представник РНК Росії;
- **В. Шахрай** (військові справи);
- **Є. Бош** (внутрішні справи);
- **Артем** (Ф.Сергеев) (промисловість і торгівля),
- **Е.Лугановський** (харчові справи),
- **В. Ауссем** (фінансові справи),
- **В. Люксембург** (судові справи),
- **Є. Терлецький** (земельні справи),
- **В. Затонський** (освіта).
- Усі нар. секретарі, за винятком есера Є. Терлецького, були більшовиками.
- Пізніше до складу Народного секретаріату увійшли: **М. Скрипник**, **Я.Мартьянов**, **І. Кулик**, **Ю. Коцюбинський**

Перша війна РСФРР і УНР

6 січня (19 січня) 1918 – початок наступу
радянських військ (на чолі з М. Муравйовим) на
Київ

**ПЕРША ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ
з УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ
(грудень 1917 – травень 1918 рр.)**

- Українська Народна Республіка у листопаді 1917 р.
- Урочисті заходи на знак підтримки проголошення УНР 20 листопада 1917 р.
- Воєукраїнський з'їзд Робітничих, солдатських, робітничих і солдатських депутатів 17–19 грудня 1917 р. Провал спроби більшовиків усунути Центральну Раду від влади мирним шляхом
- Перший Воєукраїнський з'їзд робітничих, солдатських і селянських депутатів (24–25 грудня 1917 р.). Проголошення Української радянської республіки
- Збройні повстання, спровоковані більшовиками у великих містах України
- Тимчасові радянські республіки, утворені більшовиками і підпорядковані Раднаркому РСФФР
- Райони концентрації військ радянської Росії та частин Південно-Західного фронту російської армії, заїзтованих більшовиками у грудні 1917 – січні 1918 рр.
- Напрямки загального наступу радянських військ, розпочатого 21 грудня 1917 р.
- 9.1.1918 Даті захоплення міст радянськими військами
- Місяці найбільших боїв
- Проголошення незалежності УНР 22 січня 1918 р.
- Оборона Києва українськими частинами 26 січня – 8 лютого 1918 р.
- Місяці розташування Малої Ради та уряду УНР після окупації Києва радянськими військами
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ наприкінці 1917 р.
- Окупація Бессарабії Румунією у січні 1918 р.
- Підписання Брестської мирної угоди (9 лютого 1918 р.) і звонення делегації УНР з проханням про допомогу до народу Німеччини і Австро-Угорщини
- Територія, передана УНР за умовами Брестської угоди
- Територія, контрольована військами УНР на 18 лютого 1918 р.
- Загальний наступ німецьких і австро-угорських військ, розпочатий 18 лютого 1918 р.
- Дії українських військ у грудні 1917 – травні 1918 рр.
- Дати звільнення міст від більшовиків
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ у травні 1918 р.
- Межа поділу території України на райони німецького та австро-угорського впливу
- Підняття Чорноморським флотом українських прапорів 29 квітня 1918 р.
- Примітка. Дати подано за новим стилем

Четвертий Універсал УДР

- 9 січня (22 січня) 1918 року на закритому засіданні Малої Ради, органа Української Центральної Ради, під гуркіт більшовицьких гармат ухвалено Четвертий універсал.

В ньому проголошувалася самостійність Української Народної Республіки:

“Одині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу”.

12 січня (25 січня) зміст Універсалу був врочисто оголошений на відкритому засіданні в будинку Центральної Ради її головою Михайлом Грушевським.

В справі незмінної волі, вибрано на останній сесії назви, вже вживано нами при першому нашому універсалу і не було потреби в нових постановках на цю тему. Таким чином, згідно з нашими попередніми рішеннями, знову не було потреби в нових постановках на цю тему. Таким чином, згідно з нашими попередніми рішеннями, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Універсала Центральної Ради, зробили ми, щоб не розглядали як бачили бачили, але були прийняті. Таким чином, згідно з нашими попередніми рішеннями, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Технічний зміст цього універсала така: 1. Центральної Раді, яка була прийнята на останній сесії, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Технічний зміст цього універсала така: 1. Центральної Раді, яка була прийнята на останній сесії, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Універсала Центральної Ради, зробили ми, щоб не розглядали як бачили бачили, але були прийняті. Таким чином, згідно з нашими попередніми рішеннями, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Технічний зміст цього універсала така: 1. Центральної Раді, яка була прийнята на останній сесії, знову не було потреби в нових постановках на цю тему.

Українська Центральної Ради.

У Київі 9-го січня року 1918.

Основні положення IV Універсалу:

- Проголошення самостійної, вільної, суверенної держави українського народу – УНР.
- Влада належить тільки народові України.
- Установлення мирних відносин із сусідніми державами – Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною.
- Органи влади в УНР – УЦР та Генеральний Секретаріат, державно-адміністративний та військовий.

- Підтвердження всіх демократичних прав та свобод, проголошених у III Універсалі, доповнення їх правом меншин на національно-персональну автономію.
- Передбачалося створення міліції, відновлення промисловості, проведення земельної реформи в інтересах селян.

Бій під Крутами 16(29)січня 1918

р.

зі спогадів:

Борис Монкевич, учасник бою під Крутами:

– Озброєні сили більшовиків, заволодівши вже східним шматком України, йшли до нашої столиці Києва двома сильними арміями.

Українське «правительство» опинилося майже безборонним, з відкритими кордонами, оскільки ще в грудні наказом військового міністра було оголошено загальну демобілізацію української залоги столиці.

Очевидний брак організованої оборони краю був доконаним фактом, і всі стали перед питанням: «Що ж далі?». І вже в останній час перед лицем небезпеки уряд кинув розпучливий клич до всіх, у кого ще жевріла в серцях надія, в кого ще не опали безсило руки. І молодь одразу на цей поклик боронити батьківщину зголосилася. Без вагання вони покинули свої родини, залишили стіни своєї рідної альма-матер.

Народний університет створив у себе курінь студентів Січових стрільців. У цей курінь записується багато учнів гімназії (майже всі учні 7 і 8 класу) імені Кирило-Мефодіївського братства, записуються студенти Володимирського університету, учні гідротехнічної школи, учні київської військової, тоді вже українізованої лікарської школи.

- – Студентський курінь, наспіх зорганізований у Києві, налічував до 300 душ. В курені переважно була молодь, що не була при війську, а частина навіть не вміла стріляти... Ось ці сили мали обороняти найважливіший відтинок фронту – шлях на Київ.

**Аверкій Гончаренко,
командувач силами УНР
у бою під Крутами:**

– На оборону цього
надзвичайно
важливого
залізничного вузла
командуючий
військами отаман
Капкан вислав Першу
українську юнацьку
військову школу імені
гетьмана Богдана
Хмельницького, у
складі якої було чотири
сотні – по 150 юнаків,
18 кулеметів та 20
старшин.

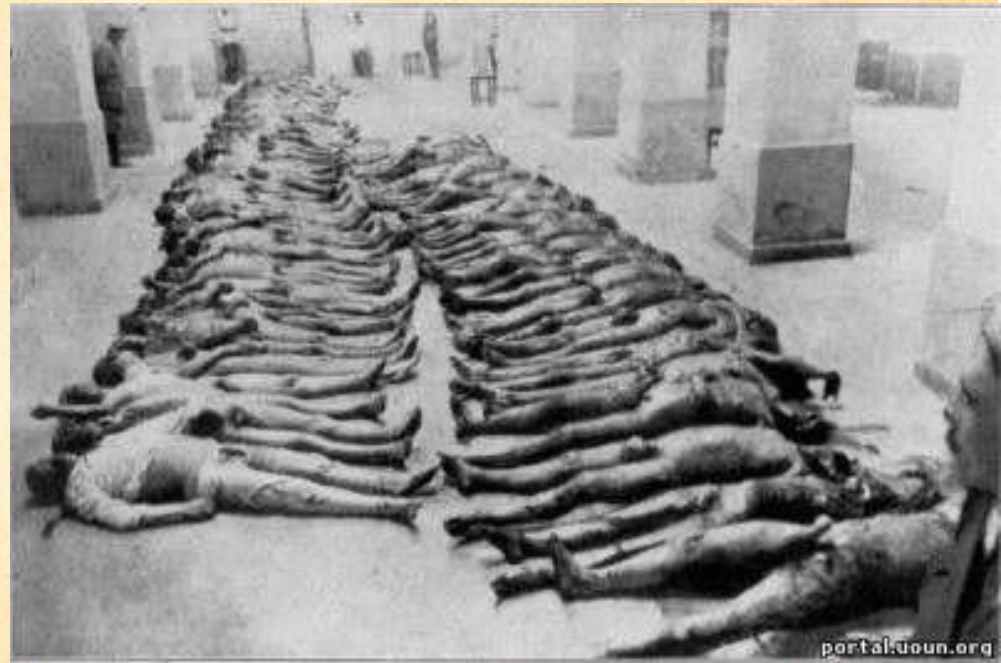
**26 січня (8 лютого) радянські
війська захопили Київ.**

Муравйов Михайло Артемович

Червоний терор

- «Ми йдемо вогнем і мечем встановлювати радянську владу. Я зайняв місто, бив по палацах і церквах ... бив, нікому не даючи пощади! 28 січня Дума (Києва) просила перемир'я. У відповідь я наказав душити їх газами. Сотні генералів, а може й тисячі, були безжалісно вбиті ... Так ми мстилися. Ми могли зупинити гнів помсти, проте ми не робили цього, тому що наше гасло - бути нещадними!»

Розстріляні українські офіцери. Київ, 1918 рік

Домашнє завдання:

- Опрацювати відповідний матеріал підручника.
- Тести за посиланням <https://vseosvita.ua/go>
- введіть код: **dwd778**

